Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (nionde avdelningen)

den 4 mars 2020*

”Överklagande – Konkurrens – Statligt stöd – Företag som bedriver reguljär busstrafik i regionen Kampanien (Italien) – Ersättning för utövande av allmän trafikplikt som utbetalats av de italienska myndigheterna till följd av ett avgörande från Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien) – Beslut från Europeiska kommissionen i vilket det slås fast att stödet är oförenligt med den inre marknaden”

I mål C-587/18 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 19 september 2018,

CSTP Azienda della Mobilità SpA, Salerno (Italien), företrätt av G. Capo och L. Visone, avvocati,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska kommissionen, företrädd av G. Conte, P. J. Loewenthal och L. Armati, samtliga i egenskap av ombud,

svarande i första instans

Asstra Associazione Trasporti, Rom (Italien), företrätt av M. Malena, avvocato,

intervenient i första instans

meddelar

DOMSTOLEN (nionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden S. Rodin samt domarna D. Šváby och K. Jürimäe (referent),

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: italienska.

följande

Dom

1 CSTP Azienda della Mobilità SpA har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 11 juli 2018, CSTP Azienda della Mobilità/kommissionen (T-186/15, ej publicerad, EU:T:2018:431) (nedan kallad den överklagade domen), genom vilken tribunalen ogillade CSTP Azienda della Mobilitàs talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut (EU) 2015/1074 av den 19 januari 2015 om det statliga stöd SA.35842 (2014/C) (f.d. 2012/NN) som Italien har genomfört till förmån för ytterligare ersättning till CSTP för utövande av allmän trafikplikt (EUT L 179, 2015, s. 112) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

Tillämpliga bestämmelser

2 Artikel 1 i rådets förordning (EEG) nr 1191/69 av den 26 juni 1969 om medlemsstaternas åtgärder i fråga om allmän trafikplikt på järnväg, väg och inre vattenvägar (EGT L 156, 1969, s. 1; svensk specialutgåva, område 7, volym 1, s. 64) har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall upphäva alla skyldigheter som innefattas i begreppet ’allmän trafikplikt’ som det definieras i denna förordning och som gällt för transporter på järnväg, väg och inre vattenvägar.

2. Skyldigheterna får dock bibehållas i den utsträckning de är nödvändiga för att säkerställa en tillfredsställande trafikförsörjning.

…

4. Transportföretag, som drabbas av kostnader med anledning av att i punkt 2 nämnda skyldigheter bibehålls eller med anledning av att sådana taxor och villkor som avses i punkt 3 gäller, skall kompenseras härför genom ersättning i enlighet med gemensamma, i denna förordning fastställda rutiner.”

3 I artikel 2.1, 2.2 och 2.5 i samma förordning föreskrivs följande:

”1. Med allmän trafikplikt avses skyldigheter som ett transportföretag inte alls skulle fullgöra eller inte fullgöra i samma utsträckning eller på samma sätt, om det tog hänsyn enbart till sina egna affärsintressen.

2. Allmän trafikplikt enligt definitionen i punkt 1 innebär skyldighet att bedriva verksamhet, skyldighet att utföra transporter och skyldighet att följa taxebestämmelser.

…

5. I denna förordning avses med skyldighet att följa taxebestämmelser ett transportföretags skyldighet att, särskilt för vissa kategorier av resande, för vissa godsslag eller på vissa linjer, tillämpa av myndigheter fastställda eller godkända taxor, som inte är förenliga med företagets affärsintresse och som är en följd av att bestämmelser om särskilda taxor beslutats eller bibehållits oförändrade trots framställning om ändring.

Bestämmelserna i det föregående stycket gäller inte skyldighet som uppkommer genom allmänna prispolitiska åtgärder eller genom övergripande åtgärder angående taxor och villkor för att åstadkomma strukturmässiga effekter på transportmarknaden eller delar av den.”

4 I artiklarna 10–13 i förordning nr 1191/69 fastställs gemensamma principer för beräkning av den ersättning som avses i artiklarna 6 och 9.1 i förordningen.

5 I artikel 17.2 i förordning nr 1191/69 föreskrivs följande:

”Förhandsinformation enligt artikel [108].3 [FEUF] behöver inte ske när ersättning utbetalas enligt denna förordning.”

6 Enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 (EUT L 315, 2007, s. 1) trädde denna förordning i kraft den 3 december 2009.

7 Artikel 3 i förordning nr 1370/2007 har rubriken ”Avtal om allmän trafik och allmänna bestämmelser”. Artikel 3.1 och 3.2 har följande lydelse:

”1. När en behörig myndighet beslutar att bevilja ett företag som den själv valt ensamrätt och/eller någon typ av ersättning som motprestation för fullgörande av allmän trafikplikt ska detta ske inom ramen för ett avtal om allmän trafik.

2. Om den allmänna trafikplikten avser att fastställa högsta taxa för samtliga passagerare eller för vissa grupper av passagerare kan den också, genom avvikelse från punkt 1, omfattas av allmänna bestämmelser. Den behöriga myndigheten ska i enlighet med principerna i artiklarna 4 och 6 och i bilagan ersätta kollektivtrafikföretagen för den ekonomiska nettoeffekten, positiv eller negativ, på de kostnader och intäkter som följer av uppfyllandet av taxevillkor vilka fastställts i allmänna bestämmelser, på ett sådant sätt att alltför höga ersättningar undviks.

…”

8 I artikel 4 i denna förordning preciseras det obligatoriska innehållet i avtal om allmän trafik och i allmänna bestämmelser.

9 I artikel 6 i nämnda förordning, med rubriken ”Ersättning för allmän trafik”, föreskrivs följande:

”1. Oberoende av hur avtalet har tilldelats ska all ersättning enligt en allmän bestämmelse eller enligt ett avtal om allmän trafik vara förenlig med bestämmelserna i artikel 4. Dessutom ska all slags ersättning knuten till en allmän bestämmelse eller till ett avtal om allmän trafik som har direkttilldelats i enlighet med artikel 5.2, 5.4, 5.5 eller 5.6 stämma överens med bestämmelserna i bilagan.

2. På skriftlig begäran från [Europeiska] kommissionen ska medlemsstaterna inom tre månader eller inom en längre tid om så fastställs i begäran, meddela kommissionen alla uppgifter som enligt kommissionens uppfattning krävs för att avgöra om beviljad ersättning är förenlig med denna förordning.”

Bakgrunden till tvisten och det omtvistade beslutet

10 I punkterna 1–39 i den överklagade domen redogjorde tribunalen för bakgrunden till tvisten. I de delar det är relevant för förevarande mål kan den sammanfattas enligt följande.

11 Klaganden är ett privat bolag som tillhandahåller lokal kollektivtrafik på grundval av regionala och kommunala koncessioner. Klaganden tillhandahöll särskilt busstrafik i egenskap av koncessionshavare för Regione Campania (regionen Kampanien, Italien) (nedan kallad regionen). Klagandens verksamhet har under årens lopp reglerats av olika på varandra följande lagar och förordningar.

Klagandens talan vid de nationella domstolarna

12 Klaganden väckte den 12 mars 2007 talan vid Tribunale amministrativo regionale di Salerno (Regionala förvaltningsdomstolen i Salerno, Italien) och yrkade att den skulle fastställa att klaganden hade rätt att från regionen erhålla ett belopp på 14 545 946 euro, som ersättning för de kostnader som uppkommit i samband med fullgörandet av allmän trafikplikt till följd av koncessioner som beviljats av regionen för åren 1996–2002 (nedan kallad den aktuella perioden) enligt förordning nr 1191/69.

13 Genom dom av den 28 augusti 2008 ogillade Tribunale amministrativo regionale di Salerno (Regionala förvaltningsdomstolen i Salerno) talan med motiveringen att klaganden inte hade rätt att erhålla ersättning för de ekonomiska nackdelar som följde av att bolaget ålagts en allmän trafikplikt, utan att dessförinnan ha begärt att trafikplikten skulle upphöra.

14 Klaganden överklagade den domen till Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien). Genom avgörande nr 4683/2009 av den 27 juli 2009 (nedan kallad avgörandet av den 27 juli 2009) biföll den domstolen klagandens överklagande och fastställde att klaganden hade rätt till den begärda ersättningen i enlighet med artiklarna 6, 10 och 11 i förordning nr 1191/69.

15 Enligt Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) måste regionen fastställa det exakta beloppet för den ersättning som skulle betalas ut till klaganden på grundval av tillförlitliga uppgifter från bolagets redovisning, som visade skillnaden mellan de kostnader som kunde tillskrivas den del av bolagets verksamhet som rörde den allmänna trafikplikten och motsvarande intäkter.

16 Eftersom regionen inte fastställde storleken av denna ersättning, inledde klaganden ett rättsligt förfarande vid Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) för verkställighet av avgörandet av den 27 juli 2009. Under detta förfarande utsågs två experter. Förfarandet avslutades genom avgörande nr 5649/2012 meddelat av Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) av den 7 november 2012 (nedan kallat avgörandet av den 7 november 2012), i vilket ersättningen för skyldigheten att följa taxebestämmelserna fastställdes till 4 951 838 euro. Regionen betalade ut detta belopp till klaganden den 21 december 2012.

Det administrativa förfarandet

17 Den 5 december 2012 anmälde de italienska myndigheterna, i enlighet med artikel 108.3 FEUF, till kommissionen ett statligt stöd som bestod i en kompletterande ersättning som beviljats klaganden, i enlighet med avgörandet av den 7 november 2012, för tillhandahållande av persontransporter med buss på grundval av koncessioner som beviljats av regionen under den aktuella perioden (nedan kallad den aktuella åtgärden).

18 Den aktuella åtgärden behandlades som en åtgärd som inte anmälts, eftersom regionen, enligt de uppgifter kommissionen förfogade över, var skyldig att betala ut den ytterligare ersättning som klaganden hade rätt till från den 7 december 2012, det vill säga efter det att den italienska staten hade anmält den aktuella åtgärden, men innan kommissionen hade fattat ett beslut i ärendet.

19 Genom skrivelse av den 20 februari 2014 underrättade kommissionen Republiken Italien om sitt beslut att inleda ett formellt granskningsförfarande enligt artikel 108.2 FEUF.

Det omtvistade beslutet

20 Kommissionen antog det omtvistade beslutet den 19 januari 2015. I beslutet konstaterade kommissionen att den aktuella åtgärden utgjorde ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF som var oförenligt med den inre marknaden och som hade beviljats klaganden i strid med artikel 108.3 FEUF. Kommissionen förpliktade de italienska myndigheterna att återkräva stödet från klaganden.

21 Först konstaterade kommissionen, i skälen 48–63 i det omtvistade beslutet, att den aktuella åtgärden kunde tillskrivas staten, innebar användning av statliga medel, gav klaganden en ekonomisk fördel, var selektiv och kunde snedvrida konkurrensen på ett sådant sätt att handeln mellan medlemsstaterna påverkades. Kommissionen påpekade i detta sammanhang att den aktuella åtgärden inte uppfyllde två av de villkor som EU-domstolen fastställt i domen av den 24 juli 2003, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) (nedan kallade Altmarkvillkoren). Kommissionen fann därför, i skäl 64 i det omtvistade beslutet, att den aktuella åtgärden utgjorde stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF.

22 Därefter prövade kommissionen, i skälen 65–81 i det omtvistade beslutet, frågan huruvida den aktuella åtgärden, mot bakgrund av artikel 17.2 i förordning nr 1191/69, kunde anses utgöra en ersättning som var undantagen från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 FEUF.

23 I samband med denna granskning prövade kommissionen, i skälen 69–75 i det omtvistade beslutet huruvida de italienska myndigheterna ensidigt hade ålagt klaganden en allmän trafikplikt i den mening som avses i artikel 1 i förordning nr 1191/69. Kommissionen konstaterade att varken de italienska myndigheterna eller klaganden hade kunnat förete ett beslut om tilldelning rörande den granskade perioden. Legge regionale n. 16 – Interventi regionali in materia di servizi di trasporto pubblico locale per viaggiatori (regionallag nr 16 om regionala åtgärder till förmån för lokal kollektivtrafik) av den 25 januari 1983 (GURI nr 118 av den 2 maj 1983 och BU Campania nr 11) kunde visserligen anses föreskriva en viss allmän trafikplikt, men i artikel 2 i denna lag föreskrevs endast att ”alla eventuella förluster och underskott som inte täcks av de regionala bidrag[en] … ska täckas av de enskilda företagen”. På samma sätt kunde vissa regionala dokument som åberopats av klaganden tyda på att det fanns vissa avtalsenliga skyldigheter under den relevanta perioden, men inte heller dessa dokument innehöll några tydligt fastställda skyldigheter som skulle kunna utgöra krav på att fullgöra en allmän trafikplikt, även om de kunde utgöra tecken på att det eventuellt fanns en sådan, och under alla omständigheter innebar deras avtalsenliga karaktär att dessa skyldigheter inte kunde ha ålagts ensidigt. Vad särskilt gäller frågan huruvida det förelåg en skyldighet att följa taxebestämmelser som motiverade den aktuella åtgärden, ansåg kommissionen att den inte hade tillgång till några uppgifter som visade att klaganden faktiskt hade ålagts en sådan skyldighet.

24 I skälen 76–81 i det omtvistade beslutet prövade kommissionen huruvida den ersättning som beviljats klaganden var förenlig med de gemensamma principerna för beräkning av ersättning som föreskrivs i förordning nr 1191/69 och som måste iakttas för att ersättningen ska kunna undantas från kravet på förhandsinformation i enlighet med artikel 17 i den förordningen. Kommissionen konstaterade att den ytterligare ersättningen inte var undantagen från kravet på förhandsinformation som föreskrivs i den artikeln.

25 Slutligen undersökte kommissionen, i skälen 82–95 i det omtvistade beslutet, huruvida den aktuella åtgärden var förenlig med den lagstiftning som var i kraft när beslutet antogs, det vill säga förordning nr 1370/2007. Kommissionen drog slutsatsen att den ersättning som klaganden hade beviljats genom avgörandet av den 7 november 2012 inte hade utbetalats i enlighet med denna förordning och att den aktuella åtgärden därför var oförenlig med den inre marknaden.

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

26 Klaganden väckte, genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 14 april 2015, talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet.

27 Till stöd för sin talan åberopade sökanden åtta grunder.

28 Den första grunden avsåg åsidosättande av artiklarna 93, 107, 108 och 263 FEUF, jämförda med artikel 17 i förordning nr 1191/69, maktmissbruk, kommissionens bristande behörighet samt åsidosättande av rätten till ett rättvist förfarande.

29 Den andra grunden avsåg åsidosättande av artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [108 FEUF] (EGT L 83, 1999, s. 1), vad gäller artiklarna 107 och 108 FEUF, åsidosättande av kravet på skälighet i förfarandet och maktmissbruk.

30 Den tredje grunden avsåg åsidosättande och felaktig tolkning av artiklarna 93–108 FEUF, jämförda med artikel 17 i förordning nr 1191/69 och artikel 9 i förordning nr 1370/2007, åsidosättande av ”principerna om skydd för berättigade förväntningar, om att en rättsakt ska bedömas utifrån den rätt som var gällande då rättsakten antogs (*tempus regit actum*) och om retroaktiv tillämpning av domstolsavgöranden”, maktmissbruk, avsaknad av ”logisk koherens”, ”irrationalitet”, det omtvistade beslutets ”extremt onormala karaktär” samt bristande motivering.

31 Den fjärde grunden avsåg åsidosättande av artiklarna 1 f och g, 4, 7 och 15 i förordning nr 659/1999 och artiklarna 93, 107 och 108 FEUF, maktmissbruk, bristande uppfyllande av ett nödvändigt villkor samt åsidosättande av artiklarna 6 och 13 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), artikel 258 och följande artiklar FEUF och artikel 17 i förordning nr 1191/69.

32 Den femte grunden avsåg åsidosättande av artiklarna 93, 107, 108 och 267 FEUF och artiklarna 6 och 13 i Europakonventionen, kommissionens bristande behörighet, maktmissbruk och åsidosättande av principen om processuell autonomi.

33 Den sjätte grunden avsåg åsidosättande av artiklarna 6, 7 och 13 i Europakonventionen, artiklarna 93–108 samt 258 och följande artiklar FEUF, jämförda med artikel 101 i Costituzione (konstitutionen), och artikel 2909 i codice civile (civillagen), kommissionens bristande behörighet, maktmissbruk samt åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar och rättssäkerhetsprincipen.

34 Den sjunde grunden avsåg åsidosättande av artiklarna 11 och 17 i förordning nr 1191/69 och artiklarna 93–108 FEUF, maktmissbruk, bristande motivering av det omtvistade beslutet, otillräcklig utredning och att en förutsättning var felaktig.

35 Den åttonde grunden avsåg åsidosättande av artiklarna 1–11 och 17 i förordning nr 1191/69, artiklarna 93–108 FEUF och ”artiklarna 44–46 och 48 i tribunalens rättegångsregler nr 659/1999”, maktmissbruk, bristande utredning och motivering samt att en förutsättning var felaktig.

36 Tribunalen slog i den överklagade domen fast att talan inte kunde vinna bifall såvitt avsåg någon av dessa grunder. Talan ogillades följaktligen i sin helhet.

Parternas yrkanden

37 Klaganden har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska

– upphäva den överklagade domen,

– slutligt avgöra målet och ogiltigförklara det omtvistade beslutet, och

– förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

38 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

– ogilla överklagandet, och

– förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövning av överklagandet

39 Klaganden har till stöd för sitt överklagande åberopat fem grunder som kommer att bedömas i den ordning som de har åberopats.

Den första grunden

Parternas argument

40 Klaganden har som första grund gjort gällande att tribunalen, i punkterna 57–120 i den överklagade domen, gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att den aktuella åtgärden utgjorde ett nytt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 FEUF, och inte ett befintligt stöd som är undantaget från denna skyldighet i enlighet med artikel 108.1 FEUF och artikel 17.2 i förordning nr 1191/69.

41 Klaganden har med hänvisning till de omständigheter som låg till grund för avgörandet av den 7 november 2012 anfört att detta avgörande inte är av sådan beskaffenhet att det kan anses införa en åtgärd i form av ersättning för allmän trafikplikt. Det rör sig nämligen om en dom genom vilken en redan befintlig rättighet, som grundar sig på förordning nr 1191/69, fastställs.

42 Under alla omständigheter anser klaganden att de villkor som föreskrivs i förordning nr 1191/69 är uppfyllda. För det första var klaganden verkligen skyldig att följa taxebestämmelser som föreskrevs i nationell rätt, vilken tribunalen själv uttryckligen hänvisade till i punkt 110 i den överklagade domen, nämligen legge regionale n. 9 – Disciplina e coordinamento tariffario dei servizi di trasporto di competenza regionale (regionallag nr 9 om ordning och samordning av taxor för regionala transporttjänster) av den 26 januari 1987 (BU Campania av den 2 februari 1987) och beslut av Assessore ai trasporti (transportrådet, Italien). För det andra är kriteriet att ersättningsbeloppet ska fastställas i förväg, som föreskrivs i artikel 13 i förordning nr 1191/69, i förevarande fall uppfyllt genom avgörandet av den 7 november 2012.

43 Kommissionen har gjort gällande att grunden ska avvisas, och att den under alla omständigheter inte kan godtas.

Domstolens bedömning

44 Genom den första grunden har klaganden i huvudsak ifrågasatt de skäl i den överklagade domen, genom vilka tribunalen inte godtog det som tribunalen uppfattade som den första delen av den fjärde och den åttonde grunden för ogiltigförklaring, nämligen att den ersättning som utbetalades i form av den aktuella åtgärden utgjorde ett befintligt stöd som var undantaget från skyldigheten att lämna förhandsinformation enligt artikel 17 i förordning nr 1191/69.

45 När det gäller frågan huruvida den ersättning som var föremål för det omtvistade beslutet var en åtgärd som infördes genom avgörandet av den 7 november 2012 eller om den, såsom klaganden har gjort gällande, följde av lagstiftningen om allmän trafikplikt som klaganden var skyldig att följa och med stöd av vilken Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) hade erkänt rätten till denna ersättning, påpekade tribunalen, i punkt 94 i den överklagade domen, att det stöd som utbetalades i form av den aktuella åtgärden i själva verket hade beviljats klaganden i form av en kompletterande åtgärd som ersättning för den skyldighet att följa taxebestämmelserna som gällde för klaganden i enlighet med artikel 11 i förordning nr 1191/69.

46 I punkt 95 i den överklagade domen drog tribunalen av detta slutsatsen att det för att avgöra huruvida denna åtgärd utgjorde ett befintligt stöd i den mening som avses i artikel 1 b v i förordning nr 659/1999 var nödvändigt att fastställa huruvida nämnda åtgärd uppfyllde de materiella kriterierna i förordning nr 1191/69 för att kunna undantas från kravet på förhandsinformation enligt artikel 17.2 i denna förordning.

47 Vidare fann tribunalen, i likhet med kommissionen, i punkt 96 i nämnda dom, att den sistnämnda bestämmelsen just förutsätter att det finns en ensidigt ålagd allmän trafikplikt och att ersättningen beräknas enligt den metod som föreskrivs i artiklarna 10–13 i nämnda förordning.

48 I punkt 106 i samma dom påpekade tribunalen att den aktuella åtgärden hade beviljats klaganden av Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) med stöd av samma förordning, det vill säga som ersättning för en skyldighet att följa taxebestämmelser, och att det därför ankom på tribunalen att kontrollera huruvida det verkligen förelåg en sådan skyldighet att följa fastställda eller godkända priser som krävs enligt artikel 2.5 i förordning nr 1191/69.

49 Efter denna prövning, som återfinns i punkterna 106–112 i den överklagade domen, bekräftade tribunalen, i punkt 113 i den överklagade domen, det kommissionen konstaterat i skäl 73 i det omtvistade beslutet, nämligen att kommissionen inte hade tillgång till några uppgifter som visade att klaganden faktiskt hade ålagts en skyldighet att följa taxebestämmelser. Under dessa omständigheter fann tribunalen, i punkt 114 i den överklagade domen, att det inte var nödvändigt att pröva huruvida den påstådda skyldigheten att följa taxebestämmelser hade ålagts ensidigt.

50 Med hänsyn till att de villkor för undantag som föreskrivs i förordning nr 1191/69 är kumulativa, fann tribunalen i punkt 115 i den överklagade domen att det inte var nödvändigt att pröva huruvida den aktuella åtgärden uppfyllde de övriga villkoren i denna förordning. I punkt 116 i den överklagade domen ansåg tribunalen emellertid att kommissionen under alla omständigheter hade gjort en riktig bedömning när den ansåg att kriteriet att ersättningsbeloppet ska fastställas i förväg inte var uppfyllt.

51 Tribunalen fann således, i punkt 120 i den överklagade domen, att kommissionen, till följd av att den aktuella åtgärden inte uppfyllde åtminstone ett av de materiella kriterierna i förordning nr 1191/69, hade haft fog för sin slutsats att åtgärden inte kunde undantas från skyldigheten att göra en förhandsanmälan enligt artikel 17.2 i denna förordning och följaktligen inte skulle kvalificeras som ett befintligt stöd, utan som ett nytt stöd som skulle anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 108.3 FEUF.

52 Även om de argument som klaganden har anfört till stöd för den första grunden i huvudsak syftar till att ifrågasätta den slutsats som anges i föregående punkt i denna dom, nämligen att den aktuella åtgärden ska kvalificeras som ett nytt stöd, konstaterar EU-domstolen att det inte till stöd för denna grund har anförts något argument som syftar till att visa att tribunalens resonemang, som återges i punkterna 45–51 i förevarande dom och som ledde fram till denna slutsats, är behäftat med någon felaktig rättstillämpning.

53 Klaganden har nämligen endast gjort gällande att den aktuella åtgärden utgjorde ett befintligt stöd, eftersom avgörandet av den 27 juli 2009, i vilket klagandens rätt att erhålla den omtvistade ersättningen med stöd av förordning nr 1191/69 erkändes, var en dom genom vilken en redan befintlig rättighet som grundades på denna förordning fastställdes.

54 Eftersom ett sådant påstående inte har styrkts på annat sätt, i strid med kraven i artikel 256 FEUF, artikel 58 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol samt artikel 168.1 d och artikel 169.2 i domstolens rättegångsregler, kan överklagandet inte prövas såvitt avser den första grunden.

Den andra grunden

Parternas argument

55 Klaganden har genom sin andra grund ifrågasatt punkterna 121–136 i den överklagade domen och gjort gällande att tribunalen i dessa punkter gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att Altmarkvillkoren inte var uppfyllda.

56 Tribunalen gjorde en felaktig bedömning när den fann att det var tillräckligt att kontrollera huruvida ett av dessa villkor var uppfyllt, nämligen villkoret att det fanns en klart definierad allmän trafikplikt, utan att det var nödvändigt att pröva huruvida de andra villkoren var uppfyllda. Tribunalen begränsade sig således felaktigt till att, i punkt 134 i den överklagade domen, i förbigående pröva huruvida det andra av dessa villkor, nämligen att kriterierna för att beräkna ersättningen hade definierats i förväg, var uppfyllt.

57 Vad gäller påståendet att klaganden inte hade ålagts någon allmän trafikplikt, underlät tribunalen att beakta att den allmänna trafikplikt som ålagts klaganden följer av artiklarna 2–6 i regionallag nr 9 av den 26 januari 1987. Tribunalens resonemang kan dessutom ifrågasättas i och med att tribunalen fått kännedom om transportrådets beslut och medgett att detta beslut innebar att klaganden ålades att följa taxebestämmelser, utan att med hänsyn till detta medge att den aktuella åtgärden var en ersättning för att utföra en allmän trafikplikt. Klaganden har i detta avseende gjort gällande att den omständigheten att nämnda beslut inte ingavs till kommissionen är en följd av det administrativa förfarandets onormala förlopp, eftersom regionen förfogade över samma beslut och inte hade något intresse av att lägga fram beslutet inom ramen för detta förfarande.

58 När det gäller det andra Altmarkvillkoret prövades detta kortfattat i punkt 134 i den överklagade domen, genom en felaktig hänvisning till punkterna 117–119 i den överklagade domen. I punkt 134 gjorde tribunalen en felaktig bedömning av huruvida villkoret i förordning nr 1191/69 om att ersättningen ska fastställas i förväg var uppfyllt, i och med att den inte tog hänsyn till de kriterier som låg till grund för beräkningen av ersättningen, såsom krävs enligt domen av den 24 juli 2003, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), utan utgick från beloppet av den aktuella åtgärden. I förevarande fall framgår det dessutom av avgörandet av den 27 juli 2009 att detta villkor var uppfyllt. I detta avgörande framgår nämligen att kriterierna för att beräkna

ersättningen hade fastställts i förväg och att Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) endast tillämpade dem, efter att den hade konstaterat att regionen hade underlåtit att fastställa denna ersättning.

59 Slutligen har klaganden, även om det tredje och det fjärde Altmarkvillkoret inte var föremål för prövning i den överklagade domen, gjort gällande att det av avgörandet av den 7 november 2012 framgår att även dessa villkor var uppfyllda i förevarande fall.

60 Kommissionen har gjort gällande att grunden ska avvisas, och att den under alla omständigheter inte kan godtas.

Domstolens bedömning

61 Genom den andra grunden har klaganden i huvudsak ifrågasatt de skäl i den överklagade domen, genom vilka tribunalen inte godtog det som tribunalen uppfattade som den andra delen av den fjärde och den åttonde grunden för ogiltigförklaring, nämligen påståendet att kommissionen felaktigt bedömt att två av Altmarkvillkoren inte var uppfyllda.

62 Eftersom den andra grunden rör Altmarkvillkoren ska det, såsom tribunalen för övrigt erinrade om i punkt 123 i den överklagade domen, påpekas att det av domstolens fasta praxis följer att statliga åtgärder som anses utgöra ersättning motsvarande ett vederlag för tjänster som det mottagande företaget har tillhandahållit för att fullgöra en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilket innebär att dessa företag i själva verket inte beviljas en ekonomisk fördel och att åtgärden således inte leder till att dessa företag ges en mer fördelaktig konkurrensställning än konkurrerande företag, inte omfattas av artikel 107.1 FEUF (dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 87, och dom av den 20 december 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco m.fl./kommissionen, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 45 och där angiven rättspraxis).

63 En statlig åtgärd som inte uppfyller ett eller flera av Altmarkvillkoren kan således anses utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF (dom av den 20 december 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco m.fl./kommissionen, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

64 I detta hänseende gjorde tribunalen en riktig bedömning när den i punkt 125 i den överklagade domen slog fast att de fyra villkor som anges i punkterna 88–93 i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) måste vara uppfyllda för att en sådan ersättning i ett konkret fall inte ska kvalificeras som statligt stöd (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 december 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco m.fl./kommissionen, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 46).

65 I punkterna 129–131 i den överklagade domen fastställde tribunalen, med hänvisning till punkterna 106–114 i den överklagade domen, kommissionens slutsats i skäl 55 i det omtvistade beslutet, det vill säga att det inte hade visats att det förelåg en ensidigt ålagd allmän trafikplikt och att det första Altmarkvillkoret följaktligen inte var uppfyllt.

66 Under dessa omständigheter gjorde tribunalen en riktig bedömning när den i punkterna 132 och 133 i den överklagade domen, med hänvisning till Altmarkvillkorens kumulativa karaktär, slog fast att det, eftersom det första av dessa villkor inte var uppfyllt, saknades anledning att pröva kommissionens bedömning i skäl 56 i det omtvistade beslutet avseende det andra Altmarkvillkoret.

67 I den mån klaganden genom sin andra grund även har ifrågasatt tribunalens bedömning i punkterna 106–114 i den överklagade domen, som rör påståendet att klaganden ålagts en allmän trafikplikt i nationell lagstiftning, erinrar domstolen om att ett överklagande enligt artikel 256.1 andra stycket FEUF och artikel 58 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol ska vara begränsat till rättsfrågor. Tribunalen är således ensam behörig att fastställa och bedöma de faktiska omständigheterna och att bedöma bevisningen. Med förbehåll för de fall då de faktiska omständigheterna och bevisningen har missuppfattats, utgör bedömningen av dessa faktiska omständigheter och bevisningen således inte en rättsfråga som i sig omfattas av domstolens prövning inom ramen för ett mål om överklagande (dom av den 20 december 2017, Comunidad Autónoma de Galicia och Retegal/kommissionen, C-70/16 P, EU:C:2017:1002, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

68 I förevarande mål har klaganden emellertid inte gjort gällande, och än mindre visat, att den nationella lagstiftningen har missuppfattats.

69 Dessutom, eftersom tribunalen inte prövade det tredje och det fjärde Altmarkvillkoret, kan klagandens argument att dessa villkor var uppfyllda i förevarande fall inte tas upp till sakprövning.

70 Den andra grunden ska således avvisas i vissa delar och överklagandet kan, såvitt avser övriga delar, inte vinna bifall.

Den tredje grunden

Parternas argument

71 Som tredje grund har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkterna 137–154 i den överklagade domen fann att det omtvistade beslutet var riktigt såvitt avser kvalificeringen av den aktuella åtgärden som statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF. Denna grund avser i synnerhet de villkor som innebär att en åtgärd, för att kunna kvalificeras som statligt stöd, ska påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen.

72 Enligt klaganden är den relevanta tjänstemarknaden inte en konkurrensutsatt marknad. Även om denna marknad gradvis har öppnats för konkurrens, finns det ännu ingen konkurrens ”för marknaden” eller ”på marknaden”. Tribunalen gjorde sig således skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 149 i den överklagade domen konstaterade att den aktuella åtgärden utgjorde ett hinder för konkurrensen, eftersom företag, inklusive utländska företag, eventuellt skulle vilja tillhandahålla sina kollektivtrafiktjänster på marknaden, bland annat på den lokala eller regionala marknaden, där klaganden har gynnats av den aktuella åtgärden.

73 Kommissionen har yrkat att grunden ska avvisas, och att den under alla omständigheter inte kan godtas.

Domstolens bedömning

74 Den tredje grunden syftar till att ifrågasätta tribunalens bedömning av de villkor som innebär att ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF dels ska påverka handeln mellan medlemsstaterna, dels snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen.

75 Även om klaganden allmänt har hänvisat till punkterna 137–154 i den överklagade domen, har klaganden i huvudsak gjort gällande att tribunalens felaktiga rättstillämpning består i att den, i punkt 149 i den överklagade domen, slog fast att den aktuella åtgärden utgjorde ett hinder för

konkurrensen, eftersom företag, inklusive utländska företag, eventuellt skulle vilja tillhandahålla sina kollektivtrafiktjänster på den italienska marknaden, bland annat på den lokala eller regionala marknaden.

76 Utöver den omständigheten att den tredje grunden i själva verket syftar till att ifrågasätta tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna – vilka, såsom det erinrats om i punkt 67 i förevarande dom, förutom om de missuppfattats, inte omfattas av domstolens prövning – konstaterar domstolen att denna grund under alla omständigheter är verkningslös, eftersom den endast avser punkt 149 i den överklagade domen.

77 I punkt 148 i den överklagade domen fann tribunalen nämligen att de omständigheter som kommissionen hade beaktat vid sin bedömning, i skälen 60-62 i det omtvistade beslutet, visade att beviljandet av den aktuella åtgärden kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrida konkurrensen.

78 I detta sammanhang grundade sig tribunalen inte enbart på det konstaterande i punkt 149 i den överklagade domen som klaganden har ifrågasatt, utan även på två andra konstateranden i punkterna 150 och 151 i den överklagade domen, vilka i huvudsak inte har bestritts av klaganden.

79 I punkt 150 i den överklagade domen påpekade tribunalen för det första att verksamheten inom den berörda medlemsstaten kunde upprätthållas eller öka till följd av den ifrågavarande åtgärden, vilket fick till följd att möjligheterna för företag från andra medlemsstater att träda in på den relevanta marknaden minskade. I punkt 151 i samma dom angav tribunalen att den omständigheten att klaganden konkurrerade med företag från andra medlemsstater även på andra marknader där klaganden var verksam utgjorde en omständighet som visade att beviljandet av stödet i form av den aktuella åtgärden kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

80 Mot denna bakgrund finner domstolen att den tredje grunden ska avvisas och att den under alla omständigheter är verkningslös.

Den fjärde grunden

Parternas argument

81 Genom den fjärde grunden har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till flera fall av felaktig rättstillämpning i punkterna 155–195 i den överklagade domen. Denna grund består av tre delar.

82 Genom den första delgrunden har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen hade exklusiv behörighet att bedöma huruvida den aktuella åtgärden var förenlig med den inre marknaden, trots att Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) har meddelat ett lagakraftvunnet avgörande som avser denna åtgärd.

83 Den rättspraxis från domstolen som det hänvisas till i punkterna 185, 186 och 188 i den överklagade domen saknar relevans i detta hänseende, eftersom den avser situationer där kommissionen fattat ett beslut innan ett nationellt rättsligt förfarande genomfördes. Härav följer att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning även i punkt 190 i den överklagade domen, eftersom den ansåg att principen om rättskraft inte kan hindra kommissionen från att konstatera att det föreligger ett olagligt statligt stöd, även om denna kvalificering tidigare har underkänts av en nationell domstol som dömer i sista instans. Ett sådant synsätt kan enligt klaganden inte utläsas ur domstolens praxis och den överklagade domen saknar helt motivering på denna punkt.

84 I förevarande fall har Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) inte fattat något beslut som strider mot ett tidigare beslut av kommissionen. Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) uttalade sig självständigt före kommissionen, genom att direkt tillämpa förordning nr 1191/69 och genom att kvalificera den aktuella åtgärden som ersättning för allmän trafikplikt med skyldighet att följa taxebestämmelser, vilket innebar att den kunde undanta denna åtgärd från kvalificeringen som statligt stöd. En eventuell inblandning av unionsinstitutionerna, i förevarande fall kommissionen, hade kunnat ske i form av en begäran om förhandsavgörande ställd till domstolen, men Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) ansåg inte att det var nödvändigt att ställa en sådan fråga till domstolen. Kommissionen blev däremot inblandad på ett felaktigt sätt, eftersom frågan om åtgärdens förenlighet med unionsrätten hade avgjorts genom ett lagakraftvunnet avgörande på nationell nivå.

85 Genom den fjärde grundens andra del har klaganden lyft fram en ”processuell avvikelse” som består i att regionen anmälde den aktuella åtgärden till kommissionen i syfte att erhålla ett negativt beslut av kommissionen, vilket förklarar varför denna region endast har försett kommissionen med fragmentariska upplysningar om denna åtgärd. Kommissionen åsidosatte således de förfaranderegler som den omfattas av, såsom de följer av förordning nr 659/1999 och rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUT L 248, 2015, s. 9). Regionen ansågs felaktigt vara en ”berörd part” i den mening som avses i artikel 24 i förordning 2015/1589 och inte den som anmälde åtgärden till kommissionen. Tribunalen underlät således att konstatera att det omtvistade beslutet var rättsstridigt på grund av en sådan oegentlighet. Dessutom tillämpades dessa förordningar rättsstridigt, vilket utgör ett åsidosättande av rätten till försvar.

86 Genom den fjärde grundens tredje del har klaganden gjort gällande att tribunalens fastställande av att kommission var behörig att pröva en åtgärd som varit föremål för ett lagakraftvunnet avgörande av en nationell domstol även strider mot principen om skydd för berättigade förväntningar, eftersom det i detta fall förflöt mer än fem år mellan den tidpunkt då det nationella avgörandet antogs och den tidpunkt då kommissionen fattade sitt beslut. En sådan period har redan beaktats i domstolens praxis vid bedömningen av en situation mot bakgrund av denna princip. I punkt 192 i den överklagade domen slog tribunalen, med hänvisning till domen av den 13 juni 2013, HGA m.fl./kommissionen (C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, punkt 134), fast att berättigade förväntningar endast kan åberopas om anmälningsskyldigheten har iakttagits. Tribunalen bortsåg emellertid från den omständigheten att denna anmälan inte var nödvändig i förevarande fall, eftersom den aktuella åtgärden, i motsats till vad tribunalen fann, inte utgjorde ett nytt stöd. Det kan dessutom fastställas ett samband mellan principen om rättskraft och rättssäkerhetsprincipen, som leder till att återkravsskyldigheten bör begränsas, såsom följer av artikel 14 i förordning nr 659/1999. Klaganden anser sig dessutom kunna grunda berättigade förväntningar på den omständigheten att Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) inte hade ansett det nödvändigt att ställa en tolkningsfråga till EU-domstolen avseende den aktuella åtgärden. Klaganden anser sig under dessa omständigheter ha haft fog för att förlita sig på att denna åtgärd var lagenlig, eftersom alla rättsmedel var uttömda.

87 Kommissionen har gjort gällande att denna grund delvis ska avvisas och i övrigt inte kan leda till bifall för överklagandet.

Domstolens bedömning

88 Genom den fjärde grunden, vars tre delar ska prövas tillsammans, har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till flera fall av felaktig rättstillämpning när den ansåg att talan inte kunde vinna bifall på den första, den femte och den sjätte grunden för ogiltigförklaring, vilka avsåg att kommissionen saknade behörighet att anta det omtvistade beslutet, eftersom detta beslut, enligt klaganden, stred mot ett lagakraftvunnet avgörande som meddelats av en nationell domstol.

89 I detta hänseende erinrade tribunalen, i punkterna 184–188 i den överklagade domen, med rätta om att tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd grundar sig på en skyldighet till lojalt samarbete mellan de nationella domstolarna, å ena sidan, och kommissionen respektive unionsdomstolarna, å andra sidan, varvid var och en ska agera utifrån den roll den tilldelats enligt fördraget.

90 Tribunalen hade således fog för att, i punkt 185 i den överklagade domen, med stöd av domstolens praxis, påpeka att de nationella domstolarna kan behöva avgöra tvister inom området för statligt stöd där de tvingas tolka och tillämpa begreppet statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF, för att kunna fastställa om en statlig åtgärd har införts i strid med artikel 108.3 FEUF. Nationella domstolar är däremot inte behöriga att avgöra huruvida ett statligt stöd är förenligt med den inre marknaden. Bedömningen av huruvida en stödåtgärd eller en stödordning är förenlig med den inre marknaden omfattas nämligen av kommissionen exklusiva behörighet, och kommissionens bedömning kan underställas unionsdomstolens kontroll (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkterna 50–52, och dom av den 15 september 2016, PGE, C-574/14, EU:C:2016:686, punkterna 30–32).

91 Tribunalen hade således fog för att, i punkt 186 i den överklagade domen, slå fast att denna rättspraxis innebär att de nationella domstolarna ska avhålla sig från att fatta beslut som strider mot ett kommissionsbeslut.

92 Även i den motsatta situationen, där en nationell domstol har meddelat ett avgörande som avser en statlig åtgärd innan kommissionen fattade sitt beslut, följer det emellertid – i motsats till vad klaganden har gjort gällande – av nämnda rättspraxis att denna omständighet inte kan hindra kommissionen från att utöva den exklusiva befogenhet som den tilldelats genom EUF-fördraget när det gäller att bedöma huruvida en stödåtgärd är förenlig med den inre marknaden.

93 Utövandet av en sådan befogenhet innebär att kommissionen, med stöd av artikel 108 FEUF, kan pröva huruvida en åtgärd utgör ett statligt stöd som borde ha anmälts till den, i enlighet med artikel 108.3 FEUF, i en situation där myndigheterna i en medlemsstat har ansett att åtgärden inte uppfyllde villkoren i artikel 107.1 FEUF. Detta gäller även när dessa myndigheter i detta avseende har rättat sig efter en nationell domstols bedömning.

94 Denna slutsats påverkas inte av att nämnda domstol har meddelat ett avgörande som vunnit laga kraft. Det ska nämligen framhållas att regeln om kommissionens exklusiva behörighet är bindande i den nationella rättsordningen på grund av principen om unionsrättens företräde (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 62).

95 Såsom tribunalen, med hänvisning till kommissionens exklusiva befogenhet, riktigt påpekade i punkt 188 i den överklagade domen, utgör unionsrätten hinder för att tillämpa principen om rättskraft, om tillämpningen innebär att det inte är möjligt att återvinna statligt stöd som har beviljats i strid med unionsrätten och vars oförenlighet med den inre marknaden har slagits fast i ett kommissionsbeslut som har vunnit laga kraft (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 63).

96 På samma sätt gjorde tribunalen en riktig bedömning när den i punkt 190 i den överklagade domen slog fast att tillämpningen av principen om rättskraft inte kan hindra kommissionen från att konstatera att det föreligger ett olagligt statligt stöd, även om en nationell domstol som dömer i sista instans tidigare har uteslutit en sådan kvalificering.

97 Tribunalen gjorde sig således inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 190 i den överklagade domen fann att kommissionen var behörig att pröva den aktuella åtgärden i enlighet med artikel 108 FEUF, eftersom den, såsom framgår av punkt 189 i den domen, utgjorde ett olagligt stöd, trots att den prövats i ett avgörande av Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen).

98 Denna slutsats påverkas inte av klagandens argument att principen om skydd för berättigade förväntningar har åsidosatts.

99 Rätten att åberopa denna princip tillkommer nämligen varje enskild person som befinner sig i en situation av vilken det framgår att en unionsinstitution, genom att ge tydliga försäkringar, har väckt grundade förhoppningar (dom av den 16 december 2010, Kahla Thüringen Porzellan/kommissionen, C-537/08 P, EU:C:2010:769, punkt 63, och dom av den 13 juni 2013, HGA m.fl./kommissionen, C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, punkt 132 och där angiven rättspraxis).

100 Mot bakgrund av denna rättspraxis, som ligger till grund för den rättspraxis som tribunalen grundade sig på i punkt 192 i den överklagade domen, kan klaganden inte med framgång göra gällande att Consiglio di Statos (Högsta förvaltningsdomstolens) avgörande väckte grundade förhoppningar hos klaganden, för att motsätta sig att kommissionen utövar sin exklusiva behörighet, såsom den har erkänts i den praxis från domstolen som angetts i punkt 90 ovan.

101 Vad slutligen gäller klagandens argument att det förekommit en ”processuell avvikelse” som påverkar det omtvistade beslutets lagenlighet, kan detta argument inte tas upp till sakprövning, eftersom klaganden inte har angett något skäl i den överklagade domen som klaganden specifikt avser att ifrågasätta.

102 Den fjärde grunden ska således avvisas i vissa delar och överklagandet kan, såvitt avser övriga delar, inte vinna bifall.

Den femte grunden

Parternas argument

103 Genom den femte grunden har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att förordning nr 1370/2007 var tillämplig i tiden (*ratione temporis*) och materiellt (*ratione materiae*) vid bedömningen av huruvida den aktuella åtgärden var förenlig med den inre marknaden. Vad gäller tillämpningen i tiden (*ratione temporis*) av förordningen fann tribunalen i punkt 216 i den överklagade domen felaktigt att det relevanta kriteriet är det datum då åtgärden genomfördes eller stödet betalades ut, vilket i förevarande fall är ett senare datum än förordningens ikraftträdande. Punkt 220 i den överklagade domen är bristfälligt motiverad vad gäller den materiella tillämpningen av samma förordning i förevarande fall.

104 Enligt klaganden råder det inget tvivel om att förordning nr 1370/2007 inte är tillämplig i förevarande fall, eftersom denna förordning endast hänvisar till ”avtal om allmän trafik”, vilka i enlighet med artikel 5.1 och 5.3 i nämnda förordning ska tilldelas genom anbudsinfordran. De aktuella kontrakten har emellertid inte varit föremål för någon anbudsinfordran och de omfattas inte av något undantag från regeln om ett konkurrensutsatt anbudsförfarande i samma förordning.

105 Kommissionen anser att överklagandet inte kan bifallas såvitt avser denna grund, då den är uppenbart ogrundad.

Domstolens bedömning

106 Genom den femte grunden har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till flera fall av felaktig rättstillämpning när den inte godtog den tredje grunden för ogiltigförklaring, genom vilken klaganden ifrågasatte kommissionens val, i skäl 92 i det omtvistade beslutet, att pröva huruvida den aktuella åtgärden var förenlig mot bakgrund av förordning nr 1370/2007, vilken trädde i kraft den 3 december 2009 och upphävde förordning nr 1191/69.

107 Klaganden gjorde vid tribunalen gällande att kommissionen, när det gäller tidpunkten för genomförandet av den aktuella åtgärden, borde ha beaktat datumet för avgörandet av den 27 juli 2009 och inte datumet för avgörandet av den 7 november 2012. Tribunalen påpekade i detta hänseende, i punkt 216 i den överklagade domen, att det kriterium som enligt domstolens praxis ska beaktas vid bedömningen av huruvida ett stöd är förenligt med den inre marknaden är det datum då åtgärden genomfördes eller detta stöd betalades ut, det vill säga i förevarande fall den 21 december 2012.

108 Klaganden har visserligen genom sin femte grund gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning i punkt 216, men har inte angett vad felet består i. Klagandens argument kan därför inte tas upp till sakprövning.

109 Vad gäller klagandens invändning att den överklagade domen är bristfälligt motiverad vad gäller det materiella tillämpningsområdet (*ratione materiae*) för förordning nr 1370/2007, kan det konstateras att denna invändning grundar sig på en ofullständig läsning av den överklagade domen.

110 Det framgår nämligen av punkterna 208 och 209 i den överklagade domen att tribunalen bemötte klagandens argument att förordning nr 1370/2007 inte var tillämplig på prövningen av den aktuella åtgärdens förenlighet, eftersom denna förordning grundade sig på begreppet avtal om allmän trafik och regionen i förevarande fall inte hade ingått något avtal. Tribunalen angav att denna fråga redan hade prövats av domstolen i domen av den 6 oktober 2015, kommissionen/Andersen (C-303/13 P, EU:C:2015:647), och att parterna hade fått tillfälle att yttra sig om vilka slutsatser som skulle dras av den domen som svar på en skriftlig fråga från tribunalen och vid förhandlingen, vilket klaganden inte har bestritt i sitt överklagande.

111 Dessutom underkände tribunalen, i punkt 220 i den överklagade domen, det argument klaganden hade fört fram om en ”ologisk och irrationell tillämpning av förordning nr 1370/2007” på en situation där ett avtal om allmän trafik inte hade ingåtts, men där den allmänna trafikplikten hade sitt ursprung i ett koncessionssystem, med hänvisning till de föregående punkterna i den domen, i vilka tribunalen hade konstaterat att kommissionen hade gjort en riktig tillämpning av bestämmelserna i denna förordning.

112 Det följer av dessa överväganden att punkt 220 i den överklagade domen, tolkad mot bakgrund av bland annat punkterna 208 och 209 i den domen, ger klaganden kännedom om skälen för att tribunalen underkände dess argumentation och domstolen ett tillräckligt underlag för att utföra sin prövning av överklagandet. Tribunalens resonemang uppfyller således de krav som ställs i domstolens fasta praxis på detta område (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland m.fl./kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, EU:C:2013:682, punkt 81 och där angiven rättspraxis).

113 Klagandens invändning om åsidosättande av motiveringsskyldigheten kan således inte godtas.

114 Slutligen kan tribunalen inte godta klagandens argument att förordning nr 1370/2007 inte är materiellt tillämplig (*ratione materiae*) i förevarande mål. Eftersom klaganden inte har angett vilken punkt i den överklagade domen som den avser att ifrågasätta och inte heller har angett vilken felaktig rättstillämpning som tribunalen skulle ha gjort sig skyldig till i detta hänseende, kan detta argument inte tas upp till sakprövning.

115 Eftersom den femte grunden delvis inte kan prövas och delvis är ogrundad kan överklagandet inte vinna bifall på den grunden.

116 Eftersom överklagandet inte kan vinna bifall på någon av de grunder klaganden har åberopat till stöd för sitt överklagande, ska överklagandet ogillas.

Rättegångskostnader

117 Enligt artikel 184.2 i rättegångsreglerna ska domstolen, när överklagandet ogillas, besluta om rättegångskostnaderna. Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 184.1 i samma rättegångsregler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att klaganden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klaganden har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (nionde avdelningen) följande:

1) Överklagandet ogillas.

2) CSTP Azienda della Mobilità SpA ska ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter